Zbierka súdnych rozhodnutí

ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (druhá komora)

z 11. apríla 2019*

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Smernica 2003/88/ES – Organizácia pracovného času – Bezpečnosť a ochrana zdravia pracovníkov – Maximálny týždenný pracovný čas – Referenčné obdobie – Pohyblivý alebo pevný charakter – Odchýlka – Príslušníci polície“

Vo veci C-254/18,

ktorej predmetom je návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 267 ZFEÚ, podaný rozhodnutím Conseil d'État (Štátna rada, Francúzsko) zo 4. apríla 2018 a doručený Súdnemu dvoru 12. apríla 2018, ktorý súvisí s konaním:

Syndicat des cadres de la sécurité intérieure

proti

Premier ministre,

Ministre de l'Intérieur,

Ministre de l'Action et des Comptes publics,

SÚDNY DVOR (druhá komora),

v zložení: predseda druhej komory A. Arabadžiev, sudcovia T. von Danwitz, E. Levits, C. Vajda (spravodajca) a P. G. Xuereb,

generálny advokát: G. Pitruzzella,

tajomník: tajomník: V. Giacobbo Peyronnel, referentka,

so zreteľom na písomnú časť konania a po pojednávaní z 29. novembra 2018,

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

– Syndicat des cadres de la sécurité intérieure, v zastúpení: P. Gernez, avocat,

– francúzska vláda, v zastúpení: R. Coesme, A.-L. Desjonquères a E. de Moustier, splnomocnení zástupcovia,

– Európska komisia, v zastúpení: C. Valero a M. van Beek, splnomocnení zástupcovia,

po vypočutí návrhov generálneho advokáta na pojednávaní 28. februára 2019,

* Jazyk konania: francúzština.

vyhlásil tento

Rozsudok

1 Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka výkladu článku 6 písm. b), článku 16 písm. b), článku 17 ods. 3 a článku 19 prvého odseku smernice Európskeho parlamentu a Rady 2003/88/ES zo 4. novembra 2003 o niektorých aspektoch organizácie pracovného času (Ú. v. EÚ L 299, 2003, s. 9; Mim. vyd. 05/004, s. 381).

2 Tento návrh bol podaný v rámci sporu, ktorého účastníkmi sú Syndicat des cadres de la sécurité intérieure (ďalej len „SCSI“) na jednej strane a Premier ministre (predseda vlády, Francúzsko), ministre de l'Intérieur (minister vnútra, Francúzsko), ako aj ministre de l'Action et des Comptes publics (minister pre činnosť a účty verejnej správy, Francúzsko), ktorý sa týka referenčného obdobia používaného na výpočet priemerného týždenného pracovného času príslušníkov služieb štátnej polície v činnej službe.

Právna úprava

Právo Únie

Smernica 89/391/EHS

3 Článok 2 smernice Rady 89/391/EHS z 12. júna 1989 o zavádzaní opatrení na podporu zlepšenia bezpečnosti a ochrany zdravia pracovníkov pri práci (Ú. v. ES L 183, s. 1; Mim. vyd. 05/001, s. 349) stanovuje:

„1. Táto smernica sa vzťahuje na všetky odvetvia činnosti, verejné a súkromné (priemysel, poľnohospodárstvo, obchod, administratívu, služby, vzdelávanie, kultúru, voľný čas atď.).

2. Táto smernica sa neuplatňuje tam, kde sú s ňou nevyhnutne v rozpore charakteristiky vlastné pre určité osobitné činnosti verejných služieb, ako sú napríklad ozbrojené sily, polícia alebo pre určité osobitné činnosti služieb civilnej ochrany.

V takom prípade sa bezpečnosť a ochrana zdravia pracovníkov, pokiaľ je to možné, musí zabezpečiť v zmysle cieľov tejto smernice.“

Smernica 2003/88

4 Odôvodnenie 15 smernice 2003/88 znie:

„Vzhľadom na otázku, ktorá pravdepodobne vznikne v podniku pri organizovaní pracovného času sa zdá, že je žiaduce zabezpečiť pružnosť pri uplatňovaní určitých ustanovení tejto smernice a súčasne zabezpečiť dodržiavanie zásad ochrany zdravia a bezpečnosti pracovníkov.“

5 Článok 1 smernice 2003/88 uvádza:

„…

2. Táto smernica sa vzťahuje na:

a) minimálne doby denného odpočinku, týždenného odpočinku a ročnej dovolenky, prestávky v práci a na maximálny týždenný pracovný čas a

b) určité aspekty nočnej práce, práce na zmeny a rozvrhnutie práce.

3. Táto smernica sa vzťahuje na všetky odvetvia činností, verejné a súkromné, v zmysle článku 2 smernice 89/391/EHS bez toho, aby boli dotknuté články 14, 17, 18 a 19 tejto smernice.

…

4. Ustanovenia smernice 89/391/EHS sa úplne uplatňujú na záležitosti uvedené v odseku 2, bez toho, aby boli dotknuté prísnejšie a/alebo osobitné ustanovenia tejto smernice.“

6 Článok 3 smernice 2003/88 týkajúci sa denného odpočinku stanovuje:

„Členské štáty prijmú opatrenia nevyhnutné na zabezpečenie toho, aby každý pracovník mal nárok na minimálny denný odpočinok trvajúci 11 po sebe nasledujúcich hodín v priebehu 24 hodín.“

7 Článok 5 tejto smernice s názvom „Týždenný čas odpočinku“ stanovuje:

„Členské štáty prijmú nevyhnutné opatrenia na zabezpečenie toho, aby za každé obdobie siedmich dní mal pracovník nárok na minimálny neprerušovaný odpočinok v trvaní aspoň 24 hodín plus jedenásťhodinový denný odpočinok uvedený v článku 3.

…“

8 Článok 6 uvedenej smernice, nazvaný „Maximálny týždenný pracovný čas“, znie:

„Členské štáty prijmú opatrenia nevyhnutné na zabezpečenie toho, že v súlade s potrebou chrániť bezpečnosť a zdravie pracovníkov:

…

b) priemerný pracovný čas pre každé obdobie siedmich dní vrátane nadčasov neprekročí 48 hodín.“

9 Článok 16 tej istej smernice, nazvaný „Referenčné obdobia“, stanovuje:

„Členské štáty môžu ustanoviť:

…

b) pre uplatňovanie článku 6 (maximálny týždenný pracovný čas) referenčné obdobie nepresahujúce štyri mesiace.

Doby platenej ročnej dovolenky priznané v súlade s článkom 7 a doby pracovnej neschopnosti sa nezahŕňajú alebo sú pri výpočte priemeru neutrálne;

…“

10 Článok 17 smernice 2003/88 uvádza najmä tieto odchýlky:

„…

2. Odchýlky uvedené v odsekoch 3, 4 a 5 sa môžu prijať prostredníctvom zákonov, iných právnych predpisov alebo správnych opatrení alebo prostredníctvom kolektívnych zmlúv alebo dohôd medzi sociálnymi partnermi za predpokladu, že príslušným pracovníkom sa poskytne rovnocenný náhradný čas odpočinku alebo že vo výnimočných prípadoch, keď nie je z objektívnych dôvodov možné poskytnúť rovnocenný náhradný čas odpočinku, sa dotknutým pracovníkom poskytne primeraná ochrana.

3. V súlade s odsekom 2 tohto článku sa môžu vykonať odchýlky článkov 3, 4, 5, 8 a 16:

…

b) v prípade bezpečnostných a dozorných činností, ktoré si vyžadujú trvalú prítomnosť s cieľom ochrany majetku a osôb, najmä v prípade strážnikov a dozorcov alebo bezpečnostných firiem;

c) v prípade činností spojených s potrebou nepretržitej služby alebo výroby…

…“

11 Článok 19 tejto smernice, nazvaný „Obmedzenia odchýlok referenčného obdobia“, vo svojom prvom a druhom odseku stanovuje:

„Možnosť odchýlky [od] článku 16 písm. b) uveden[á] v článku 17 ods. 3 a v článku 18 nemôže viesť k ustanoveniu referenčného obdobia dlhšieho ako šesť mesiacov.

Členské štáty majú však možnosť, za predpokladu, že existuje súlad so všeobecnými zásadami súvisiacimi s ochranou bezpečnosti a zdravia pracovníkov, dovoliť z objektívnych alebo technických dôvodov alebo dôvodov týkajúcich sa organizácie práce, aby sa kolektívnymi zmluvami alebo dohodami uzavretými medzi sociálnymi partnermi ustanovili iné referenčné obdobia, ktoré v žiadnom prípade nepresiahnu 12 mesiacov.“

Francúzske právo

12 Článok 3 vyhlášky č. 2000-815 z 25. augusta 2000 o organizácii a skrátení pracovného času v štátnej službe a v súdnictve (JORF z 29. augusta 2000, s. 13301) v znení vyhlášky č. 2011-184 z 15. februára 2011 (JORF zo 17. februára 2011, s. 2963) stanovuje:

„I.- Organizácia práce musí zodpovedať minimálnym zárukám, ktoré sú definované nižšie.

Skutočne odpracovaný týždenný pracovný čas vrátane práce nadčas nesmie prekročiť štyridsaťosem hodín v rámci toho istého týždňa, ani štyridsaťštyri hodín v priemere za obdobie ktorýchkoľvek dvanástich po sebe idúcich týždňov a týždenný čas odpočinku v zásade zahŕňajúci nedeľu, nemôže byť menej než tridsaťpäť hodín.

…

II.- Od pravidiel uvedených v odseku I sa možno odchýliť iba za nižšie uvedených podmienok:

a) keď si to sústavne vyžaduje samotný účel predmetnej verejnej služby, najmä na účely ochrany osôb a majetku, na základe vyhlášky, ktorú vydá Conseil d'État (Štátna rada) po porade s výborom pre hygienu a bezpečnosť a prípadne ministerským technickým výborom a s Conseil supérieur de la fonction publique (Vyššia rada pre verejnú službu, Francúzsko), ktorou sa určia náhrady poskytované kategóriám dotknutých štátnych zamestnancov;

…“

13 Článok 1 vyhlášky č. 2002-1279 z 23. októbra 2002, o výnimkách z minimálnych záruk pracovného času a času odpočinku platných pre zamestnancov štátnej polície (JORF z 25. októbra 2002, s. 17681), zmenenej vyhláškou č. 2017-109 z 30. januára 2017 (JORF z 31. januára 2017) znie takto:

„Pre organizáciu práce príslušníkov štátnej polície v činnej službe platí výnimka z minimálnych záruk uvedených v článku 3 ods. I vyššie uvedenej vyhlášky z 25. augusta 2000, ak si to vyžadujú úlohy bezpečnosti a verejného poriadku, justičnej polície a informačnej a spravodajskej služby, ktoré im sú zverené.

Táto výnimka však musí spĺňať nasledujúce podmienky:

1. Týždenný pracovný čas vrátane nadčasov počítaný za každé obdobie siedmich dní nesmie v priemere za obdobie kalendárneho polroka prekročiť štyridsaťosem hodín;

…“

Spor vo veci samej a prejudiciálne otázky

14 Z návrhu na začatie prejudiciálneho konania vyplýva, že vyhláška č. 2002-1279, zmenená vyhláškou č. 2017-109, stanovuje osobitné pravidlá pre trvanie pracovného času a času odpočinku uplatniteľné na zamestnancov francúzskej štátnej polície. Táto vyhláška vo svojom článku 1 najmä stanovuje, že týždenný pracovný čas vrátane nadčasov počítaný za každé obdobie siedmich dní nesmie v priemere za obdobie kalendárneho polroka prekročiť 48 hodín.

15 Dňa 28. marca 2017 podal SCSI žalobu na Conseil d’État (Štátna rada, Francúzsko), ktorou sa domáhal zrušenia tohto ustanovenia. SCSI najmä tvrdí, že uvedené ustanovenie tým, že pri výpočte priemerného týždenného pracovného času používa referenčné obdobie vyjadrené v kalendárnych polrokoch, a nie referenčné obdobie šiestich mesiacov, ktorého začiatok a koniec sa menia v priebehu plynutia času, porušuje pravidlá obsiahnuté v smernici 2003/88.

16 Vnútroštátny súd sa pýta, či sa majú ustanovenia článkov 6 a 16 smernice 2003/88 vo vzájomnej súvislosti vykladať v tom zmysle, že ukladajú pohyblivo vymedzené referenčné obdobie, alebo tak, že rozhodnutie o tom, či sa referenčné obdobie stanoví pohyblivo alebo pevne, ponechávajú na členské štáty.

17 Tento súd sa v prípade, ak by bolo možné len pohyblivé referenčné obdobie, tiež pýta, či si uvedené obdobie musí zachovať pohyblivý charakter, ak sa na základe odchýlky stanovenej v článku 17 ods. 3 písm. b) smernice 2003/88 predĺži na šesť mesiacov.

18 Za týchto podmienok Conseil d’État (Štátna rada) rozhodla o prerušení konania a položila Súdnemu dvoru nasledujúce prejudiciálne otázky:

„1. Majú sa ustanovenia článkov 6 a 16 [smernice 2003/88] vykladať v tom zmysle, že ukladajú pohyblivo vymedzené referenčné obdobie, alebo tak, že rozhodnutie o tom, či sa referenčné obdobie stanoví pohyblivo alebo pevne, ponechávajú na členské štáty?

2. V prípade, že sa tieto ustanovenia majú vykladať tak, že ukladajú pohyblivé referenčné obdobie, môže sa možnosť vykonať odchýlku od článku 16 písm. b) priznaná článkom 17 týkať nielen trvania referenčného obdobia, ale aj jeho pohyblivosti?“

O prejudiciálnych otázkach

19 Svojimi dvomi otázkami, ktoré treba preskúmať spoločne, sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa článok 6 písm. b), článok 16 písm. b) a článok 19 prvý odsek smernice 2003/88 majú vykladať v tom zmysle, že bránia vnútroštátnej právnej úprave, ktorá na účely výpočtu priemerného týždenného pracovného času stanovuje referenčné obdobia, ktoré sa začínajú a končia v určitých kalendárnych dátumoch, a nie referenčné obdobia určené pohyblivým spôsobom.

20 Podľa znenia článku 6 písm. b) uvedenej smernice „priemerný pracovný čas pre každé obdobie siedmich dní vrátane nadčasov neprekročí 48 hodín“.

21 Článok 16 písm. b) tej istej smernice stanovuje, že členské štáty môžu ustanoviť na účely výpočtu priemerného týždenného pracovného času referenčné obdobie nepresahujúce štyri mesiace.

22 Referenčné obdobie uvedené v článku 16 písm. b) smernice 2003/88 môže byť podľa článku 19 prvého odseku tejto smernice výnimočne v určitých prípadoch alebo pre určité činnosti uvedené najmä v článku 17 ods. 3 uvedenej smernice, ako „bezpečnostné a dozorné činnosti, ktoré si vyžadujú trvalú prítomnosť s cieľom ochrany majetku a osôb“ alebo „činnosti spojené s potrebou nepretržitej služby alebo výroby“ predĺžené až na šesť mesiacov. V konaní vo veci samej Francúzska republika uplatnila tento režim výnimky na príslušníkov služieb štátnej polície v činnej službe.

23 Z ustanovení citovaných v bodoch 21 a 22 tohto rozsudku vyplýva, že priemerný týždenný pracovný čas možno vypočítať nie z období siedmich dní, ale z období nazývaných „referenčné“, ktoré môžu dosahovať až štyri mesiace v rámci všeobecného režimu a až šesť mesiacov v rámci režimu odchýlky. Výpočet priemerného týždenného pracovného času z týchto referenčných období má podľa odôvodnenia 15 smernice 2003/88 za cieľ poskytnúť určitú pružnosť pri uplatňovaní článku 6 písm. b) tejto smernice tak, aby akékoľvek prekročenie maximálneho týždenného pracovného času v určitých momentoch referenčného obdobia mohlo byť kompenzované zodpovedajúcim skrátením v iných častiach tohto obdobia. Nevyžaduje sa teda rovnomerné rozdelenie počtu pracovných hodín počas celej doby referenčného obdobia (rozsudok z 9. novembra 2017, Maio Marques da Rosa, C-306/16, EU:C:2017:844, bod 43).

24 Z ustanovení citovaných v bodoch 21 a 22 tohto rozsudku tiež vyplýva, že pojem „referenčné obdobie“ je na jednej strane jednotný pojem, ktorý má rovnaký význam v rámci spoločného režimu a režimu výnimky, a na druhej strane pojem, ktorý neobsahuje žiadny odkaz na vnútroštátne právo členských štátov a ktorý treba chápať ako autonómny pojem práva Únie a vykladať na celom jej území jednotne, nezávisle od kvalifikácií používaných v členských štátoch, s prihliadnutím na znenie predmetného ustanovenia, ako aj na jeho kontext a ciele, ktoré sleduje právna úprava, ktorej je súčasťou (pozri analogicky rozsudok z 9. novembra 2017, Maio Marques da Rosa, C-306/16, EU:C:2017:844, bod 38 a citovanú judikatúru).

25 Preto treba vzhľadom na znenie a kontext článkov 16 a 19 smernice 2003/88 ako aj jej ciele určiť, či referenčné obdobia môžu byť definované ako obdobia, ktoré sa začínajú a končia v určitých kalendárnych dátumoch, teda pevné referenčné obdobia, alebo ako obdobia, ktorých začiatok a koniec sa neustále posúvajú počas plynutia času, teda pohyblivé referenčné obdobia.

26 V prvom rade treba konštatovať, ako to poznamenal generálny advokát v bode 46 svojich návrhov, že znenie článkov 16 a 19 smernice 2003/88 nerieši otázku, či referenčné obdobia majú byť definované pevne alebo pohyblivo, a že preto znenie týchto článkov nebráni v používaní jednej alebo druhej z týchto metód.

27 Po druhé kontext, do ktorého patria články 16 a 19 smernice 2003/88, tiež neumožňuje, ako to poznamenal generálny advokát v bode 58 svojich návrhov, odpovedať na túto otázku.

28 Je pravda, že ako to uviedli francúzska vláda a Európska komisia vo svojich písomných pripomienkach, Súdny dvor v súvislosti s pojmom „obdobie siedmich dní“ uvádzaným v článku 5 smernice 2003/88 týkajúcom sa týždenného času odpočinku a kvalifikovaným Súdnym dvorom ako „referenčné obdobie“ v zmysle tejto smernice konštatoval, že referenčné obdobie môže byť v tomto kontexte definované ako stanovené obdobie, v rámci ktorého sa má poskytnúť určitý počet po sebe idúcich hodín odpočinku, nezávisle od momentu, kedy sú tieto hodiny odpočinku poskytnuté (rozsudok z 9. novembra 2017, Maio Marques da Rosa, C-306/16, EU:C:2017:844, bod 43). Francúzska vláda z použitia pojmu „stanovené“ v bode 43 tohto rozsudku vyvodzuje, že pojem „referenčné obdobie“ by sa mal chápať ako obdobie definované pevne.

29 Takýto výklad bodu 43 rozsudku z 9. novembra 2017, Maio Marques da Rosa (C-306/16, EU:C:2017:844) však, ako to uviedol generálny advokát v bode 55 svojich návrhov, nemožno prijať. Pojem „stanovené“ použitý v tomto rozsudku treba chápať nie v zmysle „obdobia nevyhnutne sa zhodujúceho s kalendárom“, ale ako „jednotku merania času“, a teda v uvedenom rozsudku ako obdobie v trvaní siedmich dní.

30 Vo veci, v ktorej bol vyhlásený rozsudok z 9. novembra 2017, Maio Marques da Rosa (C-306/16, EU:C:2017:844), sa otázka analyzovaná Súdnym dvorom týkala nie pevnej alebo pohyblivej povahy referenčného obdobia, ale len toho, či sa deň povinného týždenného odpočinku uvedený v článku 5 smernice 2003/88 má poskytnúť najneskôr v deň, ktorý nasleduje po období šiestich po sebe idúcich pracovných dní, alebo v rámci každého obdobia siedmich dní. Keď sa Súdny dvor rozhodol pre toto posledné uvedené riešenie, pod pojmom „stanovené obdobie“ chápal obdobie určitého trvania, avšak bez toho, aby rozhodol, či sa začiatok a koniec tohto obdobia majú alebo nemajú časovo zhodovať s kalendárom alebo, vo všeobecnosti, zodpovedať stanoveným dátumom, ako takým, kalendárneho týždňa.

31 Z vyššie uvedeného vyplýva, že pri neexistencii usmernenia vyplývajúceho zo znenia a kontextu článkov 16 a 19 smernice 2003/88, členské štáty môžu určiť referenčné obdobia v zásade voľne podľa metódy, ktorú si zvolia, pod podmienkou, že ciele sledované touto smernicou budú rešpektované.

32 Pokiaľ ide po tretie o ciele, ktoré sleduje smernica 2003/88, treba pripomenúť, že z ustálenej judikatúry vyplýva, že táto smernica má za cieľ zabezpečiť lepšiu ochranu bezpečnosti a zdravia pracovníkov tým, že vo svojom článku 6 písm. b) stanovuje maximálnu hranicu trvania týždenného pracovného času. Táto maximálna hranica predstavuje mimoriadne dôležité pravidlo sociálneho práva Únie, z ktorého má mať prospech každý pracovník, keďže ide o minimálnu požiadavku nutnú na zabezpečenie ochrany jeho bezpečnosti a zdravia (rozsudky zo 14. októbra 2010, Fuß, C-243/09, EU:C:2010:609, body 32 a 33, ako aj citovaná judikatúra a z 10. septembra 2015, Federación de Servicios Privados del sindicato Comisiones obreras, C-266/14, EU:C:2015:578, body 23 a 24, ako aj citovaná judikatúra).

33 Okrem toho je dôležité, aby potrebný účinok práv priznaných pracovníkom smernicou 2003/88 bol zabezpečený v plnom rozsahu, čo nevyhnutne so sebou prináša povinnosť členských štátov zaručiť dodržanie všetkých minimálnych požiadaviek stanovených touto smernicou a najmä zabrániť akémukoľvek prekročeniu maximálneho týždenného pracovného času, tak ako ho stanovuje článok 6 písm. b) uvedenej smernice. Tento výklad je ako jediný v súlade s účelom samotnej smernice, ktorým je zabezpečiť účinnú ochranu bezpečnosti a zdravia pracovníkov skutočným zavedením pracovného času, ktorý v priemere nebude dlhší ako maximálna hranica 48 hodín týždenne počas celého trvania referenčného obdobia (pozri v tomto zmysle rozsudky zo 7. septembra 2006, Komisia/Spojené kráľovstvo, C-484/04, EU:C:2006:526, bod 40 a citovanú judikatúru, ako aj zo 14. októbra 2010, Fuß, C-243/09, EU:C:2010:609, bod 51 a citovanú judikatúru).

34 V tejto súvislosti Súdny dvor rozhodol, že tento cieľ so sebou prináša, že každý pracovník musí mať najmä nárok na primeraný čas na odpočinok, ktorý má byť nielen skutočný v tom zmysle, že dotknutým osobám umožňuje zotaviť sa z únavy spôsobenej prácou, ale tiež musí pôsobiť preventívne tak, aby sa čo najviac znížilo riziko zhoršenia bezpečnosti a ochrany zdravia pracovníkov, ktoré môže

spôsobiť nahromadenie období práce bez potrebného odpočinku (pozri v tomto zmysle rozsudok zo 7. septembra 2006, Komisia/Spojené kráľovstvo, C-484/04, EU:C:2006:526, bod 41 a citovanú judikatúru).

35 Treba tiež zdôrazniť, že ako vyplýva z odôvodnenia 15 smernice 2003/88, pružnosť, ktorú táto smernica poskytuje vo svojich článkoch 16 a 19, pokiaľ ide o uplatňovanie najmä článku 6 písm. b) uvedenej smernice, je bez vplyvu na dodržiavanie zásad ochrany bezpečnosti a zdravia pracovníkov.

36 Okrem toho z judikatúry Súdneho dvora vyplýva, že odchýlky, ktoré uvádza článok 17 smernice 2003/88, sa musia vykladať tak, aby bol ich rozsah obmedzený len na to, čo je striktne nevyhnutné na ochranu záujmov, ktorých ochranu sledujú (pozri v tomto zmysle rozsudky z 26. júla 2017, Hälvä a i., C-175/16, EU:C:2017:617, bod 31, ako aj z 21. februára 2018, Matzak, C-518/15, EU:C:2018:82, bod 38).

37 Vo svetle týchto úvah treba určiť, či pevné referenčné obdobia, ako aj pohyblivé referenčné obdobia sú v súlade s cieľom smernice 2003/88, ktorým je zabezpečiť účinnú ochranu bezpečnosti a ochrany zdravia pracovníkov.

38 V tejto súvislosti treba poznamenať, že pevné a pohyblivé referenčné obdobia ako také sú v súlade s uvedeným cieľom smernice 2003/88, keďže umožňujú overiť, že pracovník nepracuje v priemere viac ako 48 hodín týždenne počas celého trvania predmetného obdobia a že požiadavky spojené s jeho zdravím a bezpečnosťou sú tak splnené. Na tento účel nie je dôležité, či začiatok a koniec referenčného obdobia sú určené v závislosti od pevných kalendárnych dátumov alebo priebežne plynutím času.

39 Dopad pevných referenčných období na bezpečnosť a zdravie pracovníkov však závisí od súhrnu relevantných okolností, takých ako je povaha práce a podmienky jej vykonávania, ako aj najmä maximálny týždenný pracovný čas a trvanie referenčného obdobia stanoveného dotknutým členským štátom. Ako sa na tom zhodli všetci účastníci konania, pevné referenčné obdobia môžu, na rozdiel od pohyblivých referenčných období, vytvárať situácie, v ktorých cieľ ochrany zdravia a bezpečnosti pracovníkov môže byť poškodený.

40 V tejto súvislosti treba poznamenať, že metóda pevného referenčného obdobia môže zamestnávateľa viesť k tomu, že pracovník bude počas dvoch po sebe nasledujúcich pevných referenčných období zaviazaný k intenzívnej práci a pri dodržaní období odpočinku uvedených v článkoch 3 a 5 smernice 2003/88 v priemere prekročí maximálnu dĺžku týždenného pracovného času počas obdobia, ktoré by v rámci týchto dvoch pevných období zodpovedalo pohyblivému referenčnému obdobiu rovnakej dĺžky. Taká situácia nemôže vzniknúť, ak je referenčné obdobie určené na pohyblivom základe, keďže podľa definície pohyblivé referenčné obdobia majú za účinok neustále prepočítavanie priemerného týždenného pracovného času.

41 Preto, hoci pevné a pohyblivé referenčné obdobia posudzované izolovane ako také zodpovedajú cieľu ochrany zdravia a bezpečnosti pracovníkov, kombinácia dvoch po sebe nasledujúcich pevných referenčných období môže, v závislosti od maximálnej dĺžky týždenného pracovného času a dĺžky referenčného obdobia stanovenej dotknutým členským štátom, viesť k situáciám v ktorých môže byť tento cieľ ohrozený, hoci obdobia odpočinku uvedené v článkoch 3 a 5 smernice 2003/88 boli dodržané.

42 V prejednávanej veci Francúzska republika nielen vyčerpala rezervu, ktorú jej ponúka smernica 2003/88, pokiaľ ide o maximálny týždenný pracovný čas, keď ho stanovila na 48 hodín, ale uplatňuje tiež výnimku uvedenú v článku 17 ods. 3 tejto smernice v spojení s jej článkom 19 prvým odsekom, aby rozšírila referenčné obdobie používané na výpočet priemernej dĺžky týždenného pracovného času na šesť mesiacov. V týchto podmienkach použitie pevných referenčných období neumožňuje zaručiť,

že priemerný maximálny týždenný pracovný čas v rozsahu 48 hodín je rešpektovaný v priebehu akéhokoľvek obdobia šiestich mesiacov zapadajúceho do rámca dvoch po sebe nasledujúcich pevných referenčných období.

43 Vzhľadom na judikatúru pripomenutú v bodoch 32 a 33 tohto rozsudku treba konštatovať, že dosiahnutie cieľa smernice 2003/88 by bolo ohrozené, ak by používanie pevných referenčných období nebolo spojené s mechanizmami umožňujúcimi zabezpečiť, že priemerný maximálny týždenný pracovný čas v rozsahu 48 hodín bude rešpektovaný počas každého obdobia šiestich mesiacov zapadajúceho do rámca dvoch po sebe nasledujúcich pevných referenčných období.

44 Okrem toho je vhodné pripomenúť, že podľa článku 19 druhého odseku smernice 2003/88, ak si niektorý členský štát želá predĺžiť referenčné obdobie na viac ako šesť mesiacov, je na tento účel potrebná kolektívna zmluva alebo dohoda medzi sociálnymi partnermi. V prípade, že referenčné obdobie uvedené v článku 19 prvom odseku tejto smernice je definované na pevnom základe, môže to viesť k tomu, že pracovník bude vedený k tomu, aby pracoval počas obdobia šiestich mesiacov zapadajúceho do rámca dvoch po sebe nasledujúcich pevných referenčných období viac ako 48 hodín týždenne, bez toho, aby na tento účel bola uzavretá kolektívna zmluva alebo dohoda medzi sociálnymi partnermi. Toto do rámca zapadajúce obdobie môže viesť k situáciám, ktoré budú v skutočnosti možné len v rámci referenčného obdobia uvedeného v článku 19 druhom odseku uvedenej smernice. Takýto výsledok by mal za účinok podkopanie výnimky stanovenej v tomto ustanovení.

45 Vnútroštátnemu súdu v dôsledku toho prislúcha overiť, či vnútroštátna právna úprava sporná vo veci samej stanovuje mechanizmy, ktoré, ako vyplýva z bodu 43 tohto rozsudku, umožňujú zabezpečiť, že priemerný maximálny týždenný pracovný čas v rozsahu 48 hodín bude rešpektovaný počas každého obdobia šiestich mesiacov zapadajúceho do rámca dvoch po sebe nasledujúcich pevných referenčných období.

46 Okrem toho treba pripomenúť, že procesné podmienky žalôb určených na zabezpečenie ochrany práv, ktoré osobám podliehajúcim súdnej právomoci vyplývajú z práva Únie nemôžu byť menej výhodné ako procesné podmienky týkajúce sa podobných žalôb vnútroštátnej povahy (zásada ekvivalencie) a nesmú prakticky znemožniť alebo nadmerne sťažiť výkon práv, ktoré priznáva právny poriadok Únie (zásada efektivity) (rozsudok z 24. októbra 2018, XC a i., C-234/17, EU:C:2018:853, bod 22, ako aj citovaná judikatúra).

47 Pokiaľ ide konkrétnejšie o zásadu efektivity, vnútroštátny súd musí najmä skúmať účinnosť opravných prostriedkov, ktoré vnútroštátne právo ponúka dotknutým pracovníkom na bezodkladné ukončenie, prípadne v skrátenom konaní alebo konaní o nariadení neodkladného opatrenia, akejkoľvek praxe, ktorá nerešpektuje požiadavky článku 6 písm. b) smernice 2003/88, tak ako musia vyplývať zo správneho prebratia do vnútroštátneho práva.

48 Vzhľadom na všetky vyššie uvedené úvahy treba na položené otázky odpovedať, že článok 6 písm. b), článok 16 písm. b) a článok 19 prvý odsek smernice 2003/88 sa majú vykladať v tom zmysle, že nebránia vnútroštátnej právnej úprave, ktorá na účely výpočtu priemerného týždenného pracovného času stanovuje referenčné obdobia, ktoré sa začínajú a končia v určitých kalendárnych dátumoch, pokiaľ táto právna úprava obsahuje mechanizmy, ktoré umožňujú zabezpečiť, že priemerný maximálny týždenný pracovný čas v rozsahu 48 hodín bude rešpektovaný počas každého obdobia šiestich mesiacov zapadajúceho do rámca dvoch po sebe nasledujúcich pevných referenčných období.

O trovách

49 Vzhľadom na to, že konanie pred Súdnym dvorom má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (druhá komora) rozhodol takto:

Článok 6 písm. b), článok 16 písm. b) a článok 19 prvý odsek smernice Európskeho parlamentu a Rady 2003/88/ES zo 4. novembra 2003 o niektorých aspektoch organizácie pracovného času sa majú vykladať v tom zmysle, že nebránia vnútroštátnej právnej úprave, ktorá na účely výpočtu priemerného týždenného pracovného času stanovuje referenčné obdobia, ktoré sa začínajú a končia v určitých kalendárnych dátumoch, pokiaľ táto právna úprava obsahuje mechanizmy, ktoré umožňujú zabezpečiť, že priemerný maximálny týždenný pracovný čas v rozsahu 48 hodín bude rešpektovaný počas každého obdobia šiestich mesiacov zapadajúceho do rámca dvoch po sebe nasledujúcich pevných referenčných období.

Podpisy